

Posudek vedoucího diplomové práce Antonína Faktora *Genealogie kněze*

Diplomová práce kolegy Antonína Faktora je pokročilejším zpracováním tématu, jímž se zabýval již ve své první absolventské práci. Zatímco dříve šlo o psychologickou podmíněnost kněze, nyní se již student naplno pouští do problému, který stál v pozadí již dříve, ale jaksi ještě nebyla odvaha se s ním vypořádat. Mohu říci, že vytrvalost, s níž se autor drží otázky „panství“ kněze, se příznivě promítá do jeho výkladu *Genealogie morálky* i Nietzscheho jako takového.

Předložená práce má jasnou a jednoduchou strukturu: po stručném uvedení do genealogické metody jsou uvedeny a okomentovány čtyři interpretace zaměřené na analýzu kněze a jeho případného panského původu; na této části oceňuji, kromě toho, že autor dokáže precizně vystihnout hlavní momenty argumentace, zejména skutečnost, že se nezalekl rozdílů v jednotlivých výkladech a dokázal za nimi rozpoznat základní problém, který je naopak spojuje navzájem – jsou málo genealogické, resp. nejsou genealogické vůbec. Ve druhé polovině práce se proto student pokouší o vlastní výklad kněze se záměrem kruciólní nedostatek svých předchůdců přinejmenším eliminovat.

Ještě předtím, než se vyjádřím k tomu, nakolik se mu podařilo záměr naplnit, se zastavím u jisté relativně typické figuře autorova výkladu. Jde o významové „přetěžování“ některých výrazů či pasáží. Jako příklad uvádím tuto parafrázi Nietzscheho hodnocení *Genealogie morálky* z *Ecce homo*: „Nietzsche sám však v *Ecce homo* o dva roky později mluví o *Genealogii morálky* jako psychologii kněze.“ (s. 7). Formulace má podpořit jeho (sám o sobě správný) argument, že postavu kněze je třeba vykládat genealogicky. Avšak podíváme-li se do odkazovaného zdroje, říká se tam: „Tato kniha obsahuje první psychologii kněze.“ Odchylna je nepatrná, přesto důležitá, neboť Nietzsche chce říci to, co v zásadě objevil již v době psaní prvního dílu *Lidského, příliš lidského*: dosud nikdo se nepokusil kněze vysvětlit z jeho vnitřního uspořádání, prozatím se vždy buď uznávala či neuznávala jeho nepochopitelnost, až mysterióznost, tudíž se jeho výklad pohybuje mezi světcem a podvodníkem. Je nezbytné k němu přistoupit jako k soustavě afektů či pudů a určit, který z nich v něm vládne nejmocněji. Takto podáno jde přece jen o něco odlišného, než jak to podává autor předložené práce. Podobných drobných posunů je v textu několik; nijak nesnižují obecně velice dobrou interpretační úroveň, kazí ale celkový dojem a působí jakousi zarputilostí a tvrdohlavostí.

Tyto výjimečné „výpadky“ jsou nicméně plně vyváženy pěknou a samostatnou analýzou postavy kněze. Z hlediska školitele konstatuji, že s drtivou většinou námitek a připomínek, které jsem vnesl v jedné z prvních verzí práce, se autor velmi dobře popasoval a mnohde na jejich základě vyostřil svůj výklad způsobem, který mě příjemně překvapil. Tím nemá být řečeno, že by se s některými pasážemi nedalo polemizovat, naopak se mi zdá, že čím déle práci čtu, tím více otázek vyvolává. Nepochybně by bylo nezbytné vzít si k ruce celý korpus

Nietzschova díla a příslušná místa s ním zevrubně konfrontovat. To by však zcela jistě nebylo v rozsahu diplomové práce možné uskutečnit.

Zdá se mi například, že kdykoli autor použije výraz „metafyzika“ či „metafyzický“ výklad se okamžitě zatemní. Bylo by možné u obhajoby vyjasnit větu: „Metafyzický výklad zde má roli očištění, které má právě opačný důsledek, než bude mít pozdější metafyzický výklad...“ (s. 40)?

Stejně tak by mě zajímalo, zda věta: „Pán je tedy někým, kdo jedná a neohlíží se při tom na užitečnost daného jednání pro druhé.“ (s. 32) – implikuje, že se ohlíží na užitečnost pro sebe.

A rovněž, jak se k sobě mají následující dvě tvrzení:

„Mluví-li se o pánu a otroku či aktivní a reaktivní morálce, pak se mluví o ideálních vrcholech spektra, kterým se lze jen limitně přibližovat. Člověk se tak v síti lidských vztahů může vyskytovat i v pozici otroka i v pozici pána (v různých vztazích), může tvořit hodnoty aktivně i reaktivně (ve vztahu k různým hodnotám).“ (s. 31)

a

„Jakožto pán nemůže nejednat panský.“ (s. 34)

Hodnocení:

Smyslem předložené práce není, aby s ní vedoucí ve všem souhlasil; spočívá v předvedení konzistentní a argumentačně udržitelné výkladové pozice. Kolegovi se to povedlo na mimořádně obtížné figuře kněze a v tomto ohledu je jeho práce opravdu smysluplná. Proto práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm výborně.

V Praze, 25. 1. 2024

Jakub Chavalka